

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וארא

(חלק בו שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וארא, כב"כ טבת, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וארא

מען דאַרף דאָך אָבער פאַרענטפערן די שאלה הנ"ל לכל המפרשים – ובפרט לויטן טעם הנ"ל (ודיעה) – וועלכן דער אַלטער רבי ברענגט להלכה אין שו"ע – אַז די ד' כוסות זיינען כנגד די ד' לשונות של גאולה.⁶

ב. דער דין איז⁷ אַז צום סדר דאַרף מען נעמען דריי מצות.

און דער טעם דערויף איז, ווייל מען דאַרף האָבן צוויי שלימות, לבצוע עליהן כמו בשאר יו"ט און „עוד פרוסה אחת משום לחם עוני“⁸ (אָדער, ווי עס שטייט אין מרדכי⁹ נאָך אַ טעם: שלש מצות לזכר לחמי תודה).

(6) בבגדי ישע למרדכי שם משמע שמפרש שאיז פלוגתא כ"א שצריכים לב' הטעמים (ע"ש). אבל מפשטות הלשון בירושלמי וב"ר שם (משא"כ בשמו"ר, כדלקמן הערה 8) משמע שהם ב' דיעות. וראה הערה הבאה.

(7) או"ח שם. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 14 ואילך (הגש"פ עם ביאורים (קה"ת תשמ"ו) ע' תה ואילך). ושם, שי"ל שנפק"מ (גם) להלכה בין הטעמים, אי הסיבה הוי תנאי בשתיית ד' כוסות, ע"ש.

(8) ביפ"ת שם תירץ „א"נ משום קרא דכוס ישועות אשא כדמשמע לקמן בשמו"ר פ"ו (שם) דקאמר (בהמשך) להטעם ד' גאולות" לקיים מה שנאמר כוס ישועות אשא" (והיינו דענין של גאולה וישועה צ"ל על כוס דוקא. וראה גם מט"מ שם. ח"י חת"ס לפסחים צט, ב).

אבל לפמ"ש במרדכי (ע"ד הגירסא בירושלמי וב"ר שם) „לכך י"ו כנגד ד' כוסות האמורים לישועה, ה"ז טעם שני.

(9) טושו"ע (וואדה"ז) או"ח סתע"ג ס"ד (ס"ב). טור שם סו"ס תעה. שו"ע (וואדה"ז) שם ס"א (ס"ג). (10) ל' אדה"ז סתע"ה שם. וראה נ"כ הטושו"ע סתע"ה שם.

(11) סוף פסחים – „סדר של פסח" (ועד"ז במט"מ שם סתר"ח. מהרי"ל הל' ההגדה). וראה בארוכה לקו"ש ח"ב ע' 30 ואילך (נדפס גם

א. חז"ל זאָגן, אַז די ד' כוסות וואָס די חכמים האָבן מתקן געווען צו טרינג קען בליל פסח, זיינען כנגד די ד' לשונות של גאולה (וואָס שטייען בתחלת פרשתנו²) – והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי.

פרעגט דער מרדכי³: „ליבעי ארבע לחמים" – אכילת מצה בליל פסח איז דאָך מן התורה (און „על שום שנגאלו אבותינו ממצרים"⁴) וואָלט דאָך (מער) מתאים געווען צו מתקן זיין מ'זאל צום „סדר" נעמען פיר מצות כנגד די ד' לשונות של גאולה?

דער מרדכי איז ממשיך: „לכך י"מ כנגד ד' כוסות האמורים לישועה כו" – די שאלה האמורה איז דער טעם פון די „יש מפרשים"⁵ אַז די כוסות זיינען „כנגד ד' כוסות האמורים לישועה", וואָס דאָס איז ניט שייך בלחם.

(1) ירושלמי פסחים פ"י ה"א. ב"ר פפ"ה, ה. שמו"ר פרשתנו פ"ו, ד. ועוד.

(2) ו, וי.

(3) פסחים – „תוספת מערבי פסחים" קרוב לתחלתו. ועד"ז הקשה במטה משה סתר"ז. יפה תואר השלם לב"ר שם [אלא שהוא מפרט (ועד"ז במט"מ) „ולא במיני תבשילין או שאר ענינים", ורק ע"ז מתאים תירוצו (הא), „משום דיין משום חירות". אבל במרדכי י"ל שהכוונה בקושייתו היא ככפנים].

(4) משנה פסחים (קטז, ב). וראה שו"ע אדה"ז או"ח סתע"ב ס"ד: אכילת כזית .. מצה .. הכריכה .. אפיקומן .. שתיית ד' כוסות .. שכל דברים אלו הם זכר לגאולה ולחירות.

(5) הובא ג"כ בדעת זקנים מבעה"ת בא יב, ת. ס' המנהיג (שנסמן לקמן הערה 16). מט"מ שם. וראה דעת ריב"ל בב"ר שם; ירושלמי שם (כוסות של נחמות) – אלא ששם, שד' כוסות הם כנגד ד' כוסות של פורענות כו, „וכנגדן .. כוסות של ישועה (נחמות) לעתיד". וראה הערה 8.

גענומען פון (טומאת) מצרים – „נגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם".

וי"ל אז דאס איז דער ענין וואס די שלימות פון גאולת מצרים איז געווען ערשט ביי מתן תורה¹⁵ [ווי מען זעט עס אויך אין די ד' לשונות של גאולה, אז דער פערטער (לעצטער)¹⁶ לשון, „ולקחתי אתכם לי לעם", מיינט – בשעת – דורך – מתן תורה¹⁷] – ווייל דער תכלית פון גאולת מצרים ושלמותה איז אז די אידן זאלן ארויס בשלימות פון (טומאת) מצרים. וואס דאס האט זיך „געטאן" בפועל אין די טעג צווישן יציאת מצרים און מתן תורה, ווען אידן האבן זיך געגרייט צו קבלת התורה¹⁸, ביז אז קומענדיק צו מתן תורה זיינען אידן שוין געווען ראוי צו דעם תואר „גוי קדוש"¹⁹.

לויט דעם איז מובן דער חילוק צווישן „מצה" און „יין" (כוסות)²⁰:

מצה איז מדגיש די גאולת מצרים ווי זי איז געקומען (ניט (אזוי) מצד דער עבודה פון אידן, נאָר) אין אַן אופן פון – בלשון ההגדה „מצה זו שאנו אוכלים... על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם", מצד דעם אוי-

והוסיף אז וויבאלד אז יעדער ענין אין תורה איז בדיוק, איז מסתבר לומר, אז אויך דער מספר פון ג' מצות איז (ניט נאָר מצד אַ זייטיקן טעם, נאָר אויך – ווי מספר הכוסות) פאַרבונדן מיטן תוכן וטעם פון אכילת מצה בכלל, וואָס איז (כנ"ל) „על שום שנגאלו אבותינו ממצרים"¹².

עפ"י קומט אויס, אז אין גאולת מצרים זיינען פאַראַן צוויי ענינים: איין ענין וואָס באַשטייט פון דריי פרטים, וואָס דער ענין (פון דער גאולה) ווערט אויסגע- דריקט אין אכילת מצה, און דערפאַר נעמט מען דריי מצות; און אַ צווייטער ענין וואָס באַשטייט פון פיר פרטים (ד' לשונות של גאולה), וואָס כנגדם האָט מען מתקן געווען די ד' כוסות.

ג. וי"ל הביאור אין דעם:

עס איז ידוע וואָס שטייט אין ספרים¹³ אז בשעת יציאת מצרים זיינען אידן ניט געווען ראוי צו דער גאולה, און עד כדי כך, אז ווען אידן בלייבן נאָך איין רגע אין מצרים, וואָלטן זיי ר"ל אינגאנצן פאַרזונקען געוואָרן אין טומאת מצרים (חמשים שערי טומאה). נאָר דער אוי- בערשטער האָט זיי „כהרף עין"¹⁴ אַרויס-

בהגש"פ הנ"ל ע' ת ואילך) – שכוונת המרדכי היא לטעם על ג' מצות (משא"כ בטור ורמ"א סתע"ה. שו"ע אדה"ז סתנ"ח ס"ה). ע"ש. – עוד טעמים ראה הגש"פ (קה"ת) עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' ו.

(12) לטעם המרדכי הנ"ל ה"ז שייך לגאולה כמ"ש שם „והשתא נמי נגאלו משעבוד מצרים". אבל זוהי שייכות לכללות ענין של גאולה, ומסתבר לומר שיש שייכות בין המספר ג' (מצות) גם עם תוכן המיוחד דגאולת מצרים (ע"ד ד' לשונות של גאולה).

(13) ראה צרור המור בא יב, מ. ועוד – הובאו בהגש"פ הנ"ל ע' ל. וראה זהר חדש ר"פ יתרו.

(14) מכילתא (הובא בפרש"י) בא יב, מא. – וע"פ המבואר בפנים מובנת הדגשת המכילתא „כהרף עין".

(15) כמ"ש נ' שמות ג, יב) בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה.

(16) כי „והבאתי" (שבפסוק ח) אינו לשון של גאולה, „אלא בשורת הארץ היא" (ס' המנהיג הל' פסח ס' נא. וראה גם תוס' הדר זקנים פרשתנו כאן „דאין זה לשון גאולה". אבל ראה דעת זקנים שבהערה 5. ואכ"מ).

(17) רבינו בחיי, ספורנו ומדרש הגדול עה"פ. מאירי פסחים צט, ב. מט"מ סתר"ז (ב"הדרך השני"). ועוד.

(18) ראה ז"ח שם. ר"ן סוף פסחים. ועוד (ראה לקו"ש חכ"ב ע' 114).

(19) יתרו יט, ו.

(20) להעיר מגבורות ה' להמהר"ל פרק ט.

מיינט – דער אַרויסגיין פון רע בדרך
אתכפא²⁹, מצד קבלת עול.

משא"כ יין וואָס האָט אַ טעם, אַ
געשמאַק, ביז אַז דאָס רופט אַרויס שירה
ביים אדם השותה (אין אומרים שירה
אלא על היין³⁰) – איז עס אַ „זכר
לגאולה ולחירות“³¹ אויך ווי זי האָט זיך
סוף-סוף אויפגעטאָן בפועל ביי אידן, אַז
זיי (מצד זייער עבודה ומציאות³²) זיינען
נגאל געוואָרן פון דעם רע פון מצרים.

ד. עפ"ז וועט מען פאַרשטיין דעם
טעם החילוק צווישן דעם מספר המצות
(ג') און מספר הכוסות (ד')²⁰:

אין די ד' לשונות של גאולה איז דאָ
אַ חילוק צווישן די ערשטע דריי לשונות
און דעם פערטן: די ערשטע דריי לשונות
– „והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים
והצילתי אתכם מעבודתם וגאלתי אתכם
בזרוע נטוי ובשפטים גדולים“ – זיינען
עניני גאולה וועלכע זיינען געוואָרן
באַלד ביי יציאת מצרים, ווייל זיי זיינען
געקומען מלמעלה, כנ"ל; משא"כ דער
פערטער ענין, „ולקחתי אתכם לי לעם“,
כאָטש אויך דאָ ווערט געזאָגט „ולקחתי“
(מלמעלה), איז עס אָבער אָפהענגיק פון
אידן, זיי דאַרפן ווערן ראוי צו זיין
„לי לעם“. און דאָס האָט זיך ערשט
אויפגעטאָן בפועל בשלימות ביי מתן
תורה (כנ"ל).

און דעריבער איז מצה במספר ג' –
כנגד די ערשטע דריי לשונות של גאולה
– ווייל אין מצה איז מודגש די גאולה

בערשטן; מצה איז פאַרכונדן מיטן „חפ-
זון“²¹ פון דער גאולה – „לא הספיק
בצקת של אבותינו להחמיץ“ – דער
„חפזון“ אַרויסצונעמען²² די אידן פון
טומאת מצרים²³ (כנ"ל).

און דערפאַר מוז מצה זיין אַ „לחם
עוני“²⁴ דוקא, אין עני אלא בדעת²⁵, זכר
למצב פון עניות אין קדושה וטהרה.
ובפשטות – אַ לחם וואָס האָט ניט קיין
טעם (ווי חמץ אָדער מצה עשירה²⁶) –
ווייל „טעם“ ווייזט²⁷ אויף אַן ענין וואָס
דער אדם האָט אין דעם אַ געשמאַק, צי
ווייל דאָס איז מוטעם ומוסבר בשכלו
אָדער ער פילט אין דעם אַ הרגש
וחיות במדותיו; וויבאַלד אָבער אַז די
גאולה פון (טומאת) מצרים איז געקומען
מלמעלה (און ניט מצד דער הכנה דערצו
מצד די אידן), איז מובן, אַז ס'איז באַ
זיי ניט געווען אַ „טעם“ אין דעם. עבדים
היינו לפרעה במצרים, ועבדא בהפקירא
ניחא ל²⁸. ואפילו בט"ו ניסן ולאחריו
איז ביי זיי נאָך פאַרבליבן פון רע
וטומאת מצרים און עס איז געווען ברח
העם אַנטלאָפן פון מצרים, וואָס דאָס

(21) ראה טז, ג ובפרש"י שם.

(22) שעפ"ז מובן התוכן דלא הספיק כו'
והשיבותו ועד כדי כך – שמדאורייתא צ"ל
אכילת מצה – ע"ש זה.

(23) ראה לקו"ת אמור לה, ב. במדבר א, ג.
ובארוכה – אוה"ת בא (ע' רצא ואילך. כרך ח ע'
בתתקמ ואילך). המשך וככה תרל"ז – בתחלתו
ושם פקכ"ט ואילך. ד"ה כי בחפזון (והמשכו)
תש"ח. ועוד. וראה תניא פל"א.

(24) פ' ראה שם.

(25) נדרים מא, רע"א.

(26) פסחים לו, א. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח
תס"ב ס"א (ס"א, ס"ו).

(27) ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 124 ואילך.
וש"נ.

(28) גיטין יג, רע"א.

(29) תניא שם.

(30) ברכות לה, א. וש"נ.

(31) ראה הערה 4.

(32) וי"ל שזהו החילוק (בהשלימות): עבדי אתם
– בשעת מ"ת (ולנצח) – ולא עבדים לפרעה –
בט"ו בניסן (ובקרי"ס).

[ע"ד משל – פון די אותיות ("מקבל") פון א דבר שכל: יעדער שכל האָט זיינע „אותיות" אין וועלכע ער איז אָנגעטאָן, אָבער אין דעם דבר שכל עצמו, ווי ער איז נאָך איידער דער מענטש באַגרייפט עס בכלי שכל, זיינען די אותיות ניט ניכר, עס הערט זיך דער תוכן, דער „אור" השכל; בשעת דער שכל ווערט אויפגענומען אין די כלי השגה של האדם ווערן די אותיות נתגלה וניכר].³⁶

דאָס איז אויך איינער פון די ביאורים אין דעם חילוק צווישן די אבות און אמהות – ג' אבות און ד' אמהות:³⁷

דער תואר „אב" און „אם" איז פאָר-בונדן מיט זייער השפעה, הולדת בנים ובנות און פון די חילוקים צווישן זיי אין דער השפעה איז: אין טיפת (השפעת) האב זיינען די „אברי הולד כלולים" . בהעלם גדול, אָבער די „אם מוציאתו לידי גילוי בלידתה וולד שלם"³⁸ – מצד דעם אב, דער „משפיע", איז נאָך דער דבר המושפע (דער ולד) ניט אין א ציור גלוי – דער גילוי ההשפעה ובפועל ממש (בכלי המקבל) איז דורך דער אם.

און דערפאָר זיינען דאָ ג' אבות – ווייל די השפעה ווי זי איז מצד (און אין) דעם „משפיע" (אבות) איז אויסגעשטעלט אין דריי בחינות כנ"ל; משא"כ די אמהות, בחי' מקבל, זיינען במספר ד'³⁹.

(36) ד"ה לולב וערבה תרנ"ט (ע' לז ואילך). ובכ"מ.

(37) ברכות טז, ב.

(38) אגה"ק ס"ח כט (קנא, א). וראה גם תניא פ"ב.

(39) ועד"ז בכללות העולם שכל דבר מורכב מ' יסודות – אש רוח מים עפר (ראה רמב"ם הל' יסודות רפ"ד). ומפורש בכ"מ בזהר ותקו"ז – ו"מ לא נזכר בכל ספר יצירה רק ג'. ומבואר בפרדס (ש' המכריעין פ"ג. הובא ונת' באוה"ת

ווי זי קומט מצד דעם אויבערשטן; משא"כ די כוסות יין, וויבאלד זיי זיינען מרמז אויף דער גאולה ווי זי האָט זיך אויפגעטאָן דורך און אין אידן, זיינען זיי במספר ד' – כולל אויך דעם פערטן לשון (ולקחתי אתכם לי לעם).

ומהאי טעמא איז נאָר אכילת מצה מן התורה, ווייל ביי יציאת מצרים (ליל פסח) איז בפועל געווען בלויז די גאולה מלמעלה – די ערשטע דריי ענינים.

ה. בעומק יותר יש לומר, אַז עס איז דאָ א שייכות (פנימית) צווישן מצה וכוסות (יין) און די (זייערע) מספרים ג' און ד':

דער חילוק צווישן די מספרים ג' און ד' איז מובן פון מאמר חז"ל³³ בנוגע די אותיות ג' און ד' – „גימ'ל דל"ת – גמול דלים". ד.ה. אַז גימ'ל איז מרמז אויפן „גומל" (נותן) און דל"ת אויפן „דל" (מקבל).

און דאָס ווערט אויך אַרויסגעבראַכט אין די מספרים ג' און ד'³⁴: א „השפעה" ווי זי שטייט נאָך אין דעם משפיע (נותן), באַשטייט זי פון דריי בחינות, בשעת די השפעה קומט שוין אָן צום מקבל, קומט צו אַ פערטע בחינה – דער (שטח וכלי ה)מקבל³⁵ (וועלכע איז פריער געווען בהעלם אין דער השפעה),

(33) שבת קד, א.

(34) ראה גם לקו"ש ח"ז (ע' 202 ואילך), ח"ח (ע' 322 ואילך) – ע"פ צפע"נ עה"ת ר"פ ויצא (ממו"נ ח"ב פ"י). ובדרוש ג' מיני אדם ס"י (אוה"ת בלק ע' תתקפ ואילך. אוה"ת ענינים ע' צז ואילך (וראה הנסמן שם בשוה"ג)) ביאור באופן הפכי, דמספר האורות הוא ד', ודכלים – ג'. ולהעיר משיחת פסח תרח"ץ (נעתק בהגש"פ הנ"ל ע' ו) דמצות רומזים לנ"ס. וראה הגש"פ עם ביאורים (קה"ת תשמ"ז) ע' סה.

(35) עיין המשך תרס"ו ע' רח ואילך. שם ע' רפז"ח. ובכ"מ.

אז מען זאל דערהערן ווי די גאולה איז מצד המקבל, אידן.

און דעריבער⁴² קומט עס אין (א) שתיית יין וואָס האָט אַ טעם, און (ב) אין אַ מספר פון ד' דוקא.

ז. דער ביאור הנ"ל (אין דעם טעם פון ג' מצות) גיט אויך אַ הסברה אין אַ דבר תמוה וואָס מען געפינט בנוגע צו מצה:

דער דין איז⁴³ אז „בלע מצה יצא“ – ס'איז ניטאָ קיין חיוב צו מרגיש זיין טעם מצה, און אויב נאָר ס'איז געווען אכילת⁴⁴ מצה – אפילו דרך בליעה – איז מען יוצא י"ח (משא"כ ביי מרור⁴⁵ איז מען ניט יוצא „עד⁴⁶ שירגיש טעם מרירתו בפיו“).

אָבער לאידך איז דער דין, אַז מ'איז ניט יוצא במצה מבושלת⁴⁶ אָדער אפילו מיט אַ מצה וואָס האָט זיך געוויקט אין מי פירות⁴⁷, ווייל „אעפ"פ⁴⁸ שא"צ שיטעס טעם מצה בפיו . . מ"מ המצה עצמה צריך שיהי' בה טעם מצה (ולא שיופג טעמה ע"י טעם אחר)“.

איז ניט מובן (ווי מפרשים⁴⁹ פרעגן):

(43) פסחים קטו, ב. תוש"ע (ודאדה"ז) אור"ח סתע"ה ס"ג (סכ"ה).

(44) ראה שו"ע אדה"ז שם: דכיון שנהנה גרונו ממנה ה"ז נקראת אכילה. ואכ"מ.

(45) ל' אדה"ז שם (ע"פ מג"א שם סק"ב וט"ז סק"ט).

(46) פסחים מא, א. תוש"ע (ודאדה"ז) אור"ח סתס"א ס"ד (סי"ד).

(47) שו"ע אדה"ז שם סי"ב (מג"א שם סק"ז).

(48) ל' אדה"ז שם (מט"ז שם סק"ב). וראה ברכות לח, ב: דבעינן טעם מצה. ט"ז סתע"ה שם. וראה מאירי שבהערה הבאה.

(49) ב"ח לטאור"ח סתס"א שם. לבוש סתע"ה שם (נזכר בט"ז שם. וראה ט"ז סתס"א שם). מג"א שם סק"א. ועוד.

ובמאירי פסחים (קטו, ב): ויש שדוחין אף עיקר השמועה לומר שאף בלע מצה לא יצא, ומפני

ו. עד"ז איז בנוגע צו יציאת מצרים:

אין דער גאולה פון מצרים (ווי זי איז געקומען מלמעלה) איז געווען כלול „בכח“ די גאנצע גאולה בשלימותה (אויך די גאולה ווי זי איז געקומען דערנאָך לידי גילוי בפועל ביי מ"ת), ס'איז נאָר וואָס „דאָרט“ איז עס בהעלם.

און דאָס איז אויך פון די חילוקים צווישן מצה און יין (כוסות):

דער „זכר³¹ לגאולה ולחירות“ מצד תורה שבכתב – „מוסר אב"ד⁴⁰ (משפיע⁴¹) – איז מדגיש די גאולה ווי דאָס איז מצד הקב"ה, און דעריבער⁴² איז דאָס (א) ע"י אכילת מצה, און (ב) אין אַ מספר פון ג' (ווייל ווי די „השפעה“ איז כלול אין „משפיע“ שטעלט זיך עס אויס אין דריי, כנ"ל);

די חכמים – תורה שבע"פ, „תורת אמת⁴⁰ (מקבל⁴¹) – האָבן (מוסיף געווען און) מתקן געווען אַז דער „זכר לגאולה ולחירות“ מוז (אויך) זיין אין אַן אופן

(שמות כרך ז) יתרו ע' ב'תרפה ואילך. סה"מ תרנ"ט שם. ובכ"מ) שיסוד העפר מתגלה ע"י הג' יסודות. ולהעיר מפרדס שם, דג' היסודות שייכים לג' אבות (תג"ת) ויסוד הד' (עפר) – מל' (ואסתר). (40) משלי א, ת. אגה"ק שבהערה 38. וראה לקמן ע' 267 הערה 52.

(41) להעיר גם מלקו"ש חכ"ה ע' 248 (והערה 47).

(42) מתאים להמבואר בכתבי הארז"ל (פע"ח ש' חמץ ומצה רפ"ב (ואילך). ש' הכוונות ענין הפסח דרוש ו) דג' מצות הם כנגד (ג') מוחין דאבא, וד' כוסות כנגד (ד') מוחין דאימא. ראה בארוכה תו"ח שמות קלד, א ואילך. ועוד.

ולהעיר ג"כ מר"ה (יא, א) מדגל על ההרים בזכות אבות מקפץ על הגבעות בזכות אמהות. וע"פ המבואר בפנים י"ל שהם ב' ענינים בגאולת מצרים, שכנגדם – ג' מצות (כנגד ג' אבות), וד' כוסות (כנגד ד' אמהות). וראה גם גבורות ה' שם בסוף הפרק. לקוטי לוי"צ אגרות ע' רצט. שם ע' שג.

אָבער מצד דער חפצא, ציווי השם מאַכט די מציאות ד(מצות) מצה, מצד דעם אויבערשטן איז אין דער גאולה געגעבן געוואָרן דער כח צו איבער-שטעלן אידן אַז זיי זאָלן נגאל ווערן (אויך מצד זייער מציאות) פון טומאת מצרים. און דעריבער מוז די חפצא, מצה עצמה "האָבן אַ טעם מצה", ווייל די גאולה עצמה האָט געגעבן (האָט זי דאָס געדאַרפט פריער "האָבן") דעם כח אויף "טעם" (נאָר לפועל האָט זיך דאָס אויפ-געטאָן ביי אידן ביי מתן תורה).

אעפ"כ קען מען יוצא זיין אכילת מצה נאָר מיט לחם עוני און ניט מיט מצה עשירה (כנ"ל ס"ג) – ד.ה. אַז דער "טעם" וואָס איז פאַראַן און מוז זיין אין דער מצה איז דורכאויס "טעם מצה", אָבער ניט קיין געשמאַק ווענוג וואָס קומט מצד עפעס וואָס איז ניט "מצה" (ווי דער טעם פון מצה עשירה) –

און ווי דאָס שפיגלט זיך אָפּ אין עבודת האדם מיינט עס: "טעם מצה" איז דער געשמאַק אין קבלת עול⁵³, ניט מצד דעת – נאָר לחם עוני (בדעת). דאָס איז ניט דער געשמאַק וואָס קומט פון שכל אָדער מדות, וואָס זיי ברענגען טעם און הנאה, נאָר – זיין קבלת עול איז ביי אים מיט אַ געשמאַק.

(משיחת אחרון של פסח תשמ"ב)

(53) להעיר מלקו"ש חט"ז שנשמן לעיל הערה 27.

וויבאַלד אַז ביי אכילת מצה פאָדערט זיך ניט אַז דער אדם זאָל מרגיש זיין טעם מצה – פאַרוואָס דאָרף די "מצה עצמה" יע האָבן "טעם מצה"?

והביאור (פנימי⁵⁰) אין דעם: דאָס וואָס ביי מצות אכילת מצה מוז ניט זיין טעם מצה איז נאָר מצד דעם "גברא" – ווייל באַ די אַיטן איז גאולת מצרים, וואָס איז געקומען מלמעלה, אַן ענין אין וועלכן זיי האָבן ניט אַ "טעם", כנ"ל; און דעריבער איז בלויז מוכרח אכילת מצה, באופן אַז זי זאָל ווערן דם ובשר כבשרו (– אַז די גאולה זאָל נתעצם ווערן מיט'ן עצם הנגאל), אָבער – לאו דוקא אַז חך אוכל יטעם⁵¹, לאו דוקא אַז ער זאָל פילן אַ טעם והנאה פון טעם מצה⁵².

שבכל הפרק מצינו שאומרים תמיד טעם מצה בעינן (ראה פסחים שם ע"א) לא ניכרוך איניש מצה ומרור כו' (ובמאירי שם). ועוד. וראה לקמן הערה 52.

(50) הביאור ע"פ נגלה – ראה הנסמן בהערה הקודמת. ועוד.
(51) איוב יב, יא.

(52) והא דאין יוצא י"ח מצה כשלועסה יחד עם מרור בזמן הזה, "שהמרור שהוא מד"ס מבטל את טעם המצה שהיא מן התורה" (שו"ע אדה"ז סתע"ה סט"ז (מפסחים קטו, א ורש"י ורשב"ם ועוד שם. מג"א שם סק"ג). וראה שם סכ"ו "כשלועסן יחד שאז הוא מרגיש טעמן בפיו") – עכצ"ל שאין החסרון בענין הרגשת טעם מצה בפיו (הגברא) כפשוטו – שהרי א"כ מאי נפק"מ בין מרור דאורייתא ומרור דרבנן? – ועכצ"ל שהכוונה כאן דין ביטול (והשייך להחפצא דהמצה). ואכ"מ.

